

Душан Д. Николић
Универзитет у Београду
Институт за физику
dnikolic@ipb.ac.rs
ORCID ID: 0009-0008-5214-7385

ПРАВНИ ОКВИР ИНОВАЦИОНЕ ДЕЛАТНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Сажетак: Иновације и иновациона делатност уређени су у Републици Србији Законом о иновационој делатности који је 2021. године суштински реформисан након његовог 11. година. Први пут су у српско позитивно право уведени појмови стипендија, стипендијски фонд, условни ангажман и други важни термини добро познати у условном окружењу. Закон о иновационој делатности има за основни циљ да креира национални иновациони систем Републике Србије и да подржи развој иновација. Како би се нова законска решења што боље разумела неопходно је дати одговор на питања која се тичу шире контекста: „шта је то иновација, а шта иновациона делатност?“ Аутор у раду почиње од широке теоријске анализе основних појмова иновационе делатности, затим анализира Закон о иновационој делатности као целину и на крају пружа преглед новина уведених усвајањем новог Закона. Крајњи циљ анализе је изналажење *ratio legis*- реформисаног Закона о иновационој делатности.

Кључне речи: иновација; иновациона делатност; закон о иновационој делатности; стипендија; стипендијски фонд; научно-технолошки парк; национални иновациони систем.

1. УВОД

У јануару 2022. године у Републици Србији ступио је на снагу нови Закон о иновационој делатности¹ који представља реформски потез у циљу усклађивања са актуелним трендовима у овој области. Слично претходном

¹ Закон о иновационој делатности – ЗИД, Сл. гласник РС, бр. 129/2021.

Закону, основни циљ и овог прописа је успостављање националног иновационог система Републике Србије. Иновациона делатност је први пут нашла своје место у позитивном праву Републике Србије давне 2005. године, усвајањем првог Закона о иновационој делатности.² Од тада је било неколико измена и допуна Закона од којих је озбиљнија била 2010 године,³ а последња и не тако важна, 2013 године.⁴ Од његовог настанка па све до 2013. године Закон је трпео само измене и допуне, док се 2021. године законодавац одлучује за доношење потпуно новог закона, што говори о свеобухватности измена и реформе у овој области.

Како би се разумео *ratio legis* новог Закона о иновационој делатности неопходно је сагледати шире како сам Закон, тако и основне појмове које Закон уређује. У том смислу, неопходно је најпре посегнути за историјским тумачењем, како би се новоусвојене норме лакше могле разумети. Поред историјског развоја, важно је и теоријски разјаснити основне појмове у вези са иновационом делатношћу који представљају најмањи заједнички садржалац како некада важећег, тако и новог Закона о иновационој делатности. Теоријска разјашњења основних појмова ће у првом реду подразумевати употребу метода концептуалне анализе.

Имајући наведено у виду, анализа полази од три основна појма иновационе делатности који су уткани и у Закон о иновационој делатности, након чега следи и анализа самог Закона која креће од историјског осврта и завршава кључним правним институтима уведеним новим Законом.

2. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ИНОВАЦИОНЕ ДЕЛАТНОСТИ

У контексту Закона о иновационој делатности, а у циљу разумевања теоријске позадине позитивноправних решења издвајају се три основна појма која завређују дубљи осврт. То су појмови 1) Иновациона делатност 2) Иновација и 3) Национални иновациони систем.

2.1 Појам иновационе делатности и иновације

На самом почетку ваља поћи од појма који је садржан у самом називу Закона, а то је иновациона делатност. Тај појам дефинисан је примарно и самим Законом и представља развојне активности које се предузимају ради стварања нових производа, технологија, процеса и услуга или ради значајне

² ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005.

³ ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005 и 18/2010.

⁴ ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

измене постојећих, а у складу са потребама тржишта.⁵ Ако се вратимо још један корак уназад, поставља се питање шта значи појам иновације? Закон такође даје и ту дефиницију⁶ па тако прописује да је то примена новог или значајно побољшаног производа, процеса или услуге са циљем стварања нове додате вредности, и као таква може бити иновација производа, процеса, организације или маркетиншка иновација. У теорији иновација је дефинисана слично као и у нашем Закону па се тако наводи да је иновација концепција, дизајн или имплементација нових производа и процеса или измена на постојећим производима, уз стварање додате вредности за друштво.⁷ Наведена дефиниција подразумева развој потпуно нових технологија и процеса што се колоквијално назива „иновација вишег реда“ (енгл. *high-order innovation*), док су мање измене постојећих производа или процеса означене као „иновације нижег реда“ (енгл. *low order innovation*).⁸ Иако на први поглед могу деловати маргинално, у теорији је посебно назначено постојање доказа да иновације нижег реда могу подстицати економски раст и продуктивност подједнако као и иновације вишег реда, под условом њихове широке дистрибуције (употребе).⁹ Још једна, општија, али не и мање важна дефиниција иновација дата је од стране једног од најзначајнијих економиста који се бави иновацијама и иновационом делатношћу, проф. др Чарлса Едквиста и његовог колеге Лифа Хомена. Њихова дефиниција указује да је иновација новина од *економској значаја*.¹⁰ Наведена дефиниција може звучати банално али њен значај огледа се у томе што се иновација као производна или било каква друга новина, не може аксиоматски прихватити као вредност сама по себи. Тиме се даје кључни одговор на питање *зашто је иновација вредна?* Постојање новог производа није вредност сама по себи, већ тај производ мора имати економску вредност. У теорији је даље посебно истакнуто да кључ за остваривање економске користи од техничке иновације може лежати и у начину организације који се може сматрати и самосталном иновацијом.¹¹ На пример, ако се у фабрици за производњу аутомобила измисли аутоматизовани систем за отварање прозора који треба да замени стандардне мануелне курбле, неопходно је извршити и организационе промене како би производња

⁵ Чл. 2, ст. 1, тач. 2 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.

⁶ Чл. 2, ст. 1, тач. 3 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.

⁷ Jonathan Avidor, "Building an Innovation Economy: Public Policy Lessons from Israel", *Northwestern Law & Economics Research Paper Series Journal*, бр. 11-18, 2011, 4.

⁸ *Ibid.*

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Charles Edquist, Leif Hommen, „Comparing national systems of innovation in Asia and Europe: theory and comparative framework”, у: *Small Country Innovation Systems: Globalization, Change and Policy in Asia and Europe*, (eds. Charles Edquist, Lief Hommen), Cheltenham 2008, 8.

¹¹ Bengt-Åke Lundvall, „National Innovation Systems – Analytical Concept and Development Tool”, *Industry and Innovation*, бр. 1, 2007, 8.

била оптимална. Једноставније речено, могуће је да би било прескупо прилагодити масовну производњу новој технологији што у економском смислу не даје резултат, тако да се не може рећи да постоји иновација у правом смислу те речи. Друго, могуће је да је откривен нови организациони облик за већ постојеће процесе, који сам по себи има економску корист.

Сумирано, одговор на питање „*шта је иновација?*“ гласио би да је иновација организациона или производна новина која има економску вредност. Тиме се уједно даје одговор и на питање „*зашто је иновација вредна?*“. Из описаних појмова даље произилазе појамови иновационог система, односно његов ужи део, национални иновациони систем.

2.2 Национални иновациони систем

Национални иновациони систем произилази из гореописаних појмова и у најширем смислу представља систем подршке развоју иновација. Успостављање националног иновационог система може се означити и као најопштији циљ усвајања Закона о иновационој делатности. Термин „национални иновациони систем“ први пут је искоришћен од стране порф. Лундвала у његовој популарној књизи из 1992. године (енгл. *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*).¹² Оправдано је питање да ли је постојећа парадигма иновација настала тако рано, тек пред крај 20. века, и одговор је негативан. Прва идеја слична концепту националног иновационог система датира још од 1841. године и конципирана је у познатом делу немачког економисте Фридриха Листа које носи назив „Национални систем политичке економије“ (нем. *Das nationale System der politischen Ökonomie*).¹³ Лист, инспирисан идејом о немачкој супремацији над Енглеском, констатује како једва да постоји производни посао који нема везе са физиком, механиком, хемијом, математиком или уметношћу дизајна, тако да наука мора бити популаризована у држави која своју економију заснива на производњи.¹⁴ У теорији се наводи да је правац који је трасирао Фридрих Лист и њему слични економисти, одговоран за технолошку и индустријску супериорност Немачке с краја XX века,¹⁵ а која је актуелна и данас у европским оквирима. Национални иновациони систем је у теорији дефинисан као мрежа институција из јавног и приватног сектора чије су активности и ин-

¹² Chris Freeman, “The ‘National System of Innovation’ in Historical Perspective.”, *Cambridge Journal of Economics*, бр. 1, 1995, 5.

¹³ *Ibid*; Ђуро Кутлача, Душица Семенченко, *Национални иновациони систем у Србији: прошлост, садашњост и будућност*, Београд 2015, 4.

¹⁴ Friedrich List, *The National System of Political Economy* (прев. Sampson Lloyd), London 1909, 162; C. Freeman, *op.cit.*, 5.

¹⁵ C. Freeman, *op.cit.*, 6.

тераkције усмерене на генерисање, модификовање и ширење иновација.¹⁶ Без уласка у елементе дефиниције, још у самом појму се постављају два питања, *„шија је то систем и зашто је национални?“*

2.2.1 Појам система и атрибути „национални“

Теорија дефинише систем као сет повезаних компоненти које функционишу у заједничком циљу. Систем чине три елемента: 1) компоненте; 2) односи између компоненти и 3) атрибути компоненти.¹⁷ Компоненте представљају оперативне делове система и у контексту иновационог система могу бити разнолике: приватне компаније, банке, универзитети, научни институти. Исто важи и за компоненте које представљају артефакте правног система у ширем смислу као што су позитивноправни прописи, традиција или друштвене неправне норме односно морал.¹⁸ Други елемент (односе између компоненти) треба посматрати кроз призму међузависности. Систем дакле није скуп независних компоненти већ он постоји управо због односа у ком се компоненте налазе.¹⁹ Атрибути компоненти произилазе из сврхе целог система. У смислу иновационог система, његова сврха је да генерише, шири и проналази практичну сврху новој технологији.²⁰ Трећи елемент у вези је с почетном дефиницијом и он индиректно указује да систем мора имати разлог или циљ постојања, једноставније речено систем увек тежи постизању пројектованог циља.²¹

Атрибут „национални“ везује се за фундаменталну претпоставку да се активности које су у вези са иновационом делатношћу разликују на националном нивоу.²² Овде одмах треба напоменути да национални иновациони систем није једини концепт када је у питању развој иновација. У теорији су познати и концепти регионалног и секторског иновационог система.²³ Један од разлога за формирање регионалног иновационог система огледа се у развоју мултинационалних компанија,²⁴ а његова дефиниција би у теорији гла-

¹⁶ Johannes Meuer, Christian Rupiетта, Uschi Backes-Gellner, “Layers of co-existing innovation system”, *Research Policy*, бр. 4, 2015, 888.

¹⁷ Bo Carlsson, Staffan Jacobsson, Magnus Holmén, Annika Rickne, “Innovation system: analytical and methodological issues”, *Research Policy*, бр. 2, 2002, 234.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*, 235.

²¹ Charles Edquist, Cristina Chaminade, „Industrial policy from a systems-of-innovation perspective“, *European Investment Bank Papers*, бр. 1-2, 2006, 111.

²² Esben Sloth Andersen, Bengt-Åke Lundvall, „National Innovation Systems and the Dynamics of the Division of Labor“, у: *System of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations* (ed. Charles Edquist), London 1997, 254.

²³ J. Meuer, C. Rupiетта, U. Backes-Gellner, *op.cit.*, 888.

²⁴ *Ibid.*

сила да је то скуп индустријских кластера који је подржан од стране иновационих организација.²⁵ Регионални иновациони систем има призив да се ради о појму ширем од националног али то не мора бити случај. Пример за то је Силиконска долина у Сједињеним Америчким Државама који представља ужу регију од националне.²⁶ Секторски приступ полази од претпоставке да се технологије разликују, па се у складу са тим креирају и иновациони системи око појединих технологија. Пример за то који се наводи у теорији је поређење фармацеутске индустрије и индустрије производње авиона где се око оба индустријска сектора креира посебан иновациони систем.²⁷ Из наведеног ваља закључити да поменути концепти не искључују један другог и могу се паралелно анализирати. Свакако, концепт националног иновационог система ипак има примат зато што он једини подразумева политички аспект, моћ оличену у могућности креирања јавних политика и усвајања закона и друге правне регулативе.²⁸ Поред тога, економска анализа која је кључна за мерење благостања и даље је фокусирана на национални ниво.²⁹ Закључно, атрибут „национални“ везује се за специфичан теоријски концепт који је и поред глобализације ипак доминантан када је у питању развој иновационих система, што додатно оправдава имплементирање концепта у српско позитивно право.

2.3 Закључна разматрања о основним појмовима

Појмовно одређење иновација, иновационе делатности и националног иновационог система утемељено је у теорији, стога није скуп флоскула које звуче атрактивно. Додуше, концепт националног иновационог система критикован је од стране теорије где се могу наћи ставови да се он политички злоупотребљава тако што се користи у реторичке сврхе док се практично успостављање система запоставља.³⁰ И поред евентуалних спорења, као и алтернатива концепту националног иновационог система, теорија је ипак доминантно на страни да је национални оквир најадекватнији за праћење и анализу економских и других аспеката иновационог система.³¹ Из свега наведеног произилази да би се национални иновациони систем могао дефини-

²⁵ С. Edquist, С. Chaminade, *op.cit.* 110.

²⁶ Charles Edquist, „Systems of Innovation Approaches – Their Emergence and Characteristics“, у: *System of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations*, (ed. Charles Edquist), London 1997, 11.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid.*, 12.

²⁹ В. Lundvall, *op.cit.*, 7.

³⁰ *Ibid.*

³¹ Markus Balzat, „The Theoretical Basis and the Empirical Treatment of National Innovation Systems“, *Volkswirtschaftliche Diskussionsreihe*, бр. 232, 2002, 16; В. Lundvall, *op.cit.*, 7.

сати као скуп институција и њихових међусобних веза који за циљ имају генерисање и ширење иновација. Појам институција у наведеној дефиницији има уже и шире значење. У ужем смислу, институције су скуп правила, како правних тако и неправних. У ширем смислу, појам институција поред правних и неправних правила укључује и организације.³² Организације би у том контексту биле различити ентитети као што су правна и физичка лица, јавног или приватног карактера чије деловање је у циљу генерисања и ширења иновација. Било у ужем, било у ширем смислу теорија је сагласна да позитивноправна правила чине део појма институција.³³

Иновације, иновациони систем и иновациона делатност изворно су теоријски концепти. Превођење теоријских концепција у практичну примену подразумева креирање нових институција у једном социјалном окружењу. Управо је то учинила и Република Србија доношењем новог Закона о иновационој делатности чији је *ratio legis* креирање националног иновационог система Републике Србије.

3. ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ ИНОВАЦИЈА – ЗАКОН О ИНОВАЦИОНОЈ ДЕЛАТНОСТИ

У Републици Србији иновације и иновациони систем уређени су једним законом којим је успостављен национални иновациони систем и то је Закон о иновационој делатности. Пре анализе конкретних законских решења требало би се осврнути на историју односно настанак и развој Закона о иновационој делатности, што ће додатно помоћи да се на правилан начин разумеју норме важећег Закона.

3.1 Историјски осврт

Појмови иновација и иновационе делатности први пут су уведени у српски правни систем 2005. године доношењем првог Закона о иновационој делатности.³⁴ Наведени Закон није познавао појам националног иновационог система као такав иако је индиректно резултат његовог доношења заправо био стварање првог српског иновационог система. Тај Закон је, између осталог, уређивао организације за обављање иновационе делатности, фонд за иновациону делатност, надлежности министарства као државног органа

³² Charles Edquist, Björn Johnson, "Institutions and Organizations in System of Innovation", у: *System of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations* (ed. Charles Edquist), London 1997, 47; C. Edquist, *op.cit.*, 26.

³³ C. Edquist, B. Johnson, *op.cit.*, 50.

³⁴ ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005.

задуженог за спровођење Закона и финансирање иновационе делатности. Термин национални иновациони систем формално је у текст закона уведен 2010. године, Законом о изменама и допунама Закона о иновационој делатности.³⁵ За разлику од Закона усвојеног 2005. године, тадашње измене уводе дефиниције појмова у чл. 2, где се између осталог налази и дефиниција националног иновационог система.³⁶ Дефинисани су и нови појмови као што су инвенција, иновациона инфраструктура, технопредузетништво, иновација производа, процеса, организације и маркетиншка иновација³⁷ и др. Занимљива је и одредба предвиђена у чл. 6 која успоставља надлежност министарства за научноистраживачку делатност (тадашње министарство науке и технолошког развоја) за доношење прописа у области заштите интелектуалне својине.³⁸ Остале измене из 2010. године су техничке природе и нису од нарочите важности. Недуго затим, 2013. године уследиле су још једне измене које такође нису донеле никакве новине осим у делу који се односи на финансирање иновационе делатности средствима из буџета Републике Србије.³⁹

³⁵ ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005 и 18/2010.

³⁶ Чл. 2, ст. 1, тач. 1 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005 и 18/2010. „Национални иновациони систем јесте скуп организација, институција и њихових веза у функцији генерисања, дифузије и примене научних и технолошких знања у Републици Србији“.

³⁷ Занимљив је податак одакле је преузета наведена подела иновација, а то је Осло приручник за сакупљање и интерпретацију података о иновационој делатности, израђен заједнички од стране *OECD* (организација за економску кооперацију у развоју) и *Eurostat*-а (Статистичка организација Европске Уније). *OECD/Eurostat Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition, The Measurement of Scientific and Technological Activities*, Paris 2005, 47. доступно на: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/oslo>.

³⁸ Чл. 6 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005 и 18/2010. Напомена: Надлежност министарства за науку и технолошки развој, када је у питању доношење прописа из области заштите интелектуалне својине, успостављена је иницијално у чл. 14 тадашњег важећег Закона о министарствима, *Сл. гласник РС*, бр. 65/2008 и 36/2009 – др. закон, па се поставља питање, зашто је законодавац имао потребу да посебно нагласи и унесе такву измену у Закону о иновационој делатности, који притом није системски закон који уређује област заштите интелектуалне својине.

³⁹ ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013. Напомена: Измене у домену финансирања иновационе делатности средствима буџета Републике Србије усвојене су ради упућивања на примену закона којим се уређује државна помоћ мале вредности (*de minimis*) и других подзаконских прописа и општих аката донетих ради његовог извршавања. У тада важећем Закону о контроли државне помоћи, *Сл. гласник РС*, бр. 51/2009, нису постојале одредбе које су предвиђале државну помоћ мале вредности, већ је та материја била уређена Уредбом о правилима за доделу државне помоћи, *Сл. гласник РС*, бр. 13/2010. Та чињеница посебно је интересантан с обзиром на то да је том уредбом предвиђено да се државна помоћ мале вредности може доделити само ако није могуће доделити регионалну, хоризонталну и секторску помоћ (чл. 3 тач. 4.1), а у оквиру секторске помоћи уредба посебно предвиђа палету механизма помоћи за иновације. Наведеном изменом закона потпуно су заобиђени ти механизми и прихваћена је само државна помоћ мале вредности.

Од 2013. године, па све до децембра 2021. године, Закон о иновационој делатности није мењан. Ако се узме у обзир да су 2013. године биле само техничке измене, а 2010. последње озбиљније, српски закон којим је уређења иновациона делатност није мењан готово 11 година. Трајање закона може се тумачити и као његов квалитет али ипак то не би требало да буде случај када се ради о Закону о иновационој делатности који представља основу националног иновационог система Републике Србије, а један је историјски врло млад концепт који се константно развија. Као што се и у теорији наводи, трајност или сталност закона у времену, као вредност закона, и његова сврха да нормативно одговори на измењене или новонастале животне потребе заједнице по природи ствари су супротстављени захтеви, које ваља истовремено задовољити.⁴⁰ Може се претпоставити да је динамика развоја иновационе делатности један од кључних разлога који су утицали на законодавца да донесе потпуно нови Закон о иновационој делатности, што се и види из образложења тадашњег предлога, а данашњег важећег Закона.⁴¹

3.2 Нови Закон о иновационој делатности

Први национални иновациони систем Републике Србије успостављен је Законом о иновационој делатности из 2010. године и важио је све до 2021. године, када долази до усвајања новог Закона о иновационој делатности. Нови Закон је усвојен 2021. године, али је ступио на снагу 5. јануара 2022. године, тако да се може рећи да је измена уследила чак након 12 година. Како се у образложењу предлога Закона наводи, нови Закон о иновационој делатности јесте системски закон у овој области.⁴² У теорији се истиче да су системски закони они који на целовит начин уређују једну област правног поретка.⁴³ Системски закони део су шире поделе закона према правној снази на уставне, органске, системске и обичне.⁴⁴ У пракси се значај поделе на системске и обичне законе среће у одлуци Уставног суда Републике Србије⁴⁵ где се посебно истиче да „уставно начело јединства правног поретка налаже

⁴⁰ Радмила Васић, „Правна држава и владавина закона: *шта правна наука поручује номојехници*“ у: *Номојехника и правничко расуђивање*, (ур. Радмила Васић), Београд 2018, 62.

⁴¹ *Образложење предлога Закона о иновационој делатности*, 2021, 1, доступно на: <https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2021/11/2-Obrazlozenje-Nacrta-zakona-o-inovacionoj-delatnosti.pdf>.

⁴² *Ibid.*

⁴³ Милош Прица, „Јединство правног поретка као уставно начело и законско уређивање правног поретка – уједно излагање о унутрашњем правном систему“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 78, 2018, 116.

⁴⁴ Р. Васић, *op.cit.*, 62.

⁴⁵ Одлука Уставног суда бр. IУз-231/2009 од 22. јула 2010. године *Службени гласник РС*, бр. 89/10.

да основни принципи и правни институти предвиђени законима којима се на системски начин уређује једна област друштвених односа буду испоштовани и у посебним законима...“⁴⁶ Правне последице наведених теоријских и практичних концепција састоје се у томе што се креира тзв. хијерархија закона. Тиме се искључује могућност да се законом којим се уређује једна правна област могу мењати или допуњавати поједина законска решења која су садржана у закону којим се уређује друга правна област.⁴⁷ У случају Закона о иновационој делатности, то практично значи да, када су у питању иновације, није могуће доношење ни једног другог закона којим би се у целисти или делом мењао иновациони систем успостављен Законом о иновационој делатности.

Обим новина које уводи нови Закон утицао је на то да се законодавац определи за доношење потпуно новог прописа, а не за измене и допуне постојећег.⁴⁸ У складу са номотехничким⁴⁹ правилима која уређују структуру прописа,⁵⁰ нови Закон има уводни, главни и завршни део, па тако у уводном делу у првом члану који дефинише предмет уређивања, између осталог, предвиђа и три теоријски кључне области: 1) субјекте националног иновационог система; 2) организацију и надлежности фонда за иновациону делатност и 3) регистар субјеката националног иновационог система.⁵¹

3.2.1 Субјекти националног иновационог система

Дефиниција субјеката националног иновационог система дата је у чл. 2, ст. 1, тач. 9 новог Закона где је предвиђено да су то иновативни субјекти, субјекти иновационе инфраструктуре и инвеститори у иновациону делатност. Све три врсте су даље дефинисане у тач. 10, 11, и 12. истог става и

⁴⁶ М. Прица, *op.cit.*, 116.

⁴⁷ *Ibid.* Пример: друштва са ограниченом одговорношћу уређена су Законом о привредним друштвима, *Сл. гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021, као системским законом за ту област, те би било које измене правних института у вези са друштвима са ограниченом одговорношћу било могуће једино изменом закона о привредним друштвима.

⁴⁸ Напомена: У чл. 47, ст. 2 Јединствених методолошких правила за израду прописа, *Сл. гласник РС*, бр. 21/2010, предвиђено је да се нови пропис доноси ако се више од половине чланова основног прописа мења, односно допуњује. Занимљиво је питање тумачења наведене одредбе, да ли се под појмом „мења“ подразумева граматичка и текстуална измена или предност треба дати концепцијским и суштинским изменама.

⁴⁹ Напомена: Номотехника у наведеном контексту означава дисциплину која се бави структуром правних прописа и њиховим састављањем и израдом, нав. према: Р. Васић, *op.cit.*, 35.

⁵⁰ Чл. 3, ст. 1 Јединствених методолошких правила за израду прописа, *Сл. гласник РС*, бр. 21/2010.

⁵¹ Чл. 1 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.

члана, мада су иновативним субјектима и субјектима иновационе инфраструктуре посвећене и посебне главе 4 и 5 новог Закона. Инвеститори у иновациону делатност су експлицитно дефинисани и наведени као субјекти националног иновационог система али се касније помињу у делу Закона којим се уређује Регистар субјеката националног иновационог система, односно њихова подврста пословни анђели. У том смислу, у фокусу анализе субјеката националног иновационог система треба држати иновативне субјекте и субјекте иновационе инфраструктуре, док појмове инвеститора и пословних анђела ваља анализирати у контексту поменутог Регистра.

3.2.1.1 Иновативни субјекти

Иновативни субјекат, дефинисан поменути чл. 2, ст. 1, тач. 10, је привредно друштво, друго правно лице, део правног лица, предузетник, физичко лице или скуп физичких лица („стартап тим“) који развија иновације, односно пласира своје или туђе иновације на тржиште.⁵² Иако Закон овде наводи различита лица укључујући и трговачке (привредне) субјекте⁵³ заправо иновативни субјекти могу бити било која правна или физичка лица, односно било која лица. Додатак томе јесу свакако делови правних лица и скупови физичких лица који правно гледано немају субјективитет.⁵⁴ Сви наведени субјекти се не могу *apriori* сматрати иновативним субјектима, већ морају испуњавати и посебни услов који се односи на развој или пласман својих или туђих иновација.⁵⁵ Наведена општа дефиниција касније је сужена у посебној глави која се односи на иновативне субјекте прописивањем посебних врсти иновативних субјеката.

Четврта глава новог Закона дефинише четири врсте иновативних субјеката: 1) центри носиоци иновационе делатности; 2) стартапи; 3) спинофови; и 4) други иновативни субјекти.⁵⁶ Центри носиоци иновационе делатности представљају заоставштину ранијег Закона о иновационој делатности⁵⁷ где су они били једине организације за обављање иновационе делатности

⁵² Чл. 2, ст. 1, тач. 10 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.

⁵³ За дефиницију трговачких субјеката вид: Мирко Васиљевић, Тајјана Јевремовић Петровић, Јелена Лепетић, *Право привредних друштва*, Београд 2020, 32.

⁵⁴ Напомена: Када је у питању скуп физичких лица закон користи израз „стартап тим“. Тај назив нема толико правни карактер колико има реторички значај. Законодавац је вероватно хтео да нагласи у ком контексту је искоришћен појам „скуп физичких лица“. Из угла права тај назив не онемогућава да се било који скуп физичких лица тумачи као иновативни субјект уколико испуњава додатни услов развијања иновативног производа или услуге.

⁵⁵ Дефиниција иновација треба се тумачити у складу са тач. 3, чл. 2, ст. 1, тач. 3 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021, док термин „пласира“, с становишта тумачења, може бити споран.

⁵⁶ Чл. 16 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.

⁵⁷ Чл. 15 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

тј. иновативни субјекти како их нови Закон назива. Једину разлику у односу на ранији Закон у овом делу чини центар за трансфер технологија који је у старом Закону био сврстан у организације за пружање инфраструктурне подршке иновационој делатности.⁵⁸ Задржавањем ранијих центара законодавац је очигледно хтео да надгради постојећи систем, а не да га потпуно измени. Наредна врста иновативних субјеката је стартап. У чл. 22 новог Закона дефинисано је да су стартапи новооснована привредна друштва или предузетници који развијају иновативни производ или услугу и који имају потенцијал брзог и великог раста. Трећа врста иновативних субјеката јесу спинофови. Нови Закон у чл. 23, ст. 1 и ст. 2 дефинише две врсте спинофова. У првом ставу наведеног члана дефинисано је да је спиноф стартап који је основало постојеће правно лице са циљем развоја и комерцијализације иновација док је у другом ставу дефинисан спиноф научноистраживачке организације⁵⁹ као стартап основан са циљем развоја и комерцијализације иновација проистеклих из научноистраживачког рада. Подела спинофова у новом Закону у складу је и са теоријском поделом спиноф компанија на корпоративне спинофове и спинофове из академије.⁶⁰ Новије теорије деле спинофове који настају из академије на класичне спинофове и тзв. спинауте (енгл. *spin-out*).⁶¹ Разлика између спинофа и спинаута своди се на ниво повезаности са академском институцијом у оквиру које настаје иновација. Спинаут би било привредно друштво које је основано од стране запослених у академској институцији и које нема никакву директну везу са „мајком“ институцијом, док та веза постоји када је у питању спиноф.⁶² Свакако, оба теоријска појма потпадају под законску дефиницију спинофа научноистраживачке организације управо зато што она не прописује никакву директну везу између организације и стартапа већ указује да је иновација проистекла из научноистраживачког рада. На крају, у чл. 24, нови Закон прописује да било која правна или физичка лица која се баве иновационом делатношћу

⁵⁸ Вид. л. 20 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

⁵⁹ Појам „научноистраживачка организација“ дефинисан је у чл. 18 Закона о науци и истраживањима, *Сл. гласник РС*, бр. 49/2019-3 и њих чине научни институти, истраживачко-развојни институти, институти од националног значаја за Републику Србију, факултета, интегрисаних универзитета и научноистраживачких организација из области одбране и Војске Србије.

⁶⁰ Javier Nieto Cubero, Saheed Adebayo Gbadegeshin, Carolina Consolación Segura, „Commercialization Process of Disruptive Innovations in Corporate Ventures and Spinoff Companies: A Comparison“, *Advances in Science, Technology and Engineering Systems Journal*, бр. 2, 2020, 622.

⁶¹ Teresa Hogan, Quan Zhou, „Chapter 2 Defining University Spin-Offs“, у: *New Technology-Based Firms in the New Millennium* (eds. Ray Oakey, Aard Groen, Gary Cook, Peter Van Der Sijde), Bingley 2010, 9.

⁶² *Ibid.*

могу бити иновативни субјекти уколико су уписани у регистар субјеката националног иновационог система. Наведеном одредбом коју законодавац назива „други иновативни субјекти“ оставља се простор за дефинисање нових иновативних субјеката у оквирима поменутог регистра.

3.2.1.2 Субјекти иновационе инфраструктуре

Субјекти иновационе инфраструктуре представљају измењене организације за пружање инфраструктурне подршке иновационој делатности из ранијег Закона.⁶³ Те организације су биле 1) пословно-технолошки инкубатор 2) научно-технолошки парк 3) организација за подстицај иновационих активности у приоритетној области науке и технологије и 4) центар за трансфер технологије. Нови Закон сада познаје 1) организацију подршке стартапима 2) научно-технолошки парк и 3) друге субјекте иновационе инфраструктуре. Нови Закон је дакле потпуно укинуо организацију за подстицај иновационих активности у приоритетној области науке и технологије, центре за трансфер технологија пребацио је у иновативне субјекте док је некадашњи пословно-технолошки инкубатор „трансформисан“ у организацију подршке стартапима што се може закључити поређењем чл. 21 ранијег и чл. 26 новог Закона. Научно-технолошки парк је преузет из ранијег Закона уз незнатне измене. Кључна улога субјеката иновационе инфраструктуре може се, примера ради, извући из теоријске дефиниције научно-технолошког парка која наглашава да је њихов главни циљ да пруже инфраструктурну и административну подршку неопходну у процесу пласирања иновације на тржиште.⁶⁴ Поред тога, места као што су научно-технолошки паркови посебно су значајна за пласман иновација на тржиште зато што у њима долази то тзв. „преливања знања“ између корисника услуга паркова.⁶⁵ Исто као и код иновативних субјеката, нови Закон у чл. 29. оставља могућност за дефинисање нових „других“ субјеката иновационе инфраструктуре, такође у оквирима регистра.

3.2.2 Фонд за иновациону делатност

Још од доношења првог Закона о иновационој делатности 2005. године, фонд за иновациону делатност (у даљем тексту: фонд) заузима једно од централних места у материји Закона о иновационој делатности. Циљ успостављања фонда прописан је у чл. 9 новог Закона и односи се на обављање послова

⁶³ Чл. 20-26 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

⁶⁴ Isabel Díez-Vial, Angeles Montoro-Sanchez, „From incubation to maturity inside parks: The evolution of local knowledge networks“, *International Journal of Technology Management*, бр. 1-3, 2017, 133.

⁶⁵ Isabel Díez-Vial, Marta Fernandez-Olmos, „Knowledge spillovers in science and technology parks: how can firms benefit most?“, *The Journal of Technology Transfer*, бр. 40, 2015, стр. 73.

подстицања и финансирања развоја иновационе делатности.⁶⁶ Даље, у чл. 12, ст. 1, тач. 1 прописано је да се приходи фонда остварују из средстава буџета Републике Србије. Из наведеног произилази да је фонд један од механизма којима Република Србија врши своје право да уређује и обезбеђује научно-технолошки развој у складу са Уставом Републике Србије.⁶⁷ Разлог за постојањем оваквог механизма може се пронаћи у теоријским анализама где се наводи да финансирање иновационе делатности од стране државе има вишеструке предности у односу на друге видове финансирања као што је ослањање на приватни сектор.⁶⁸ Даља разрада подршке између осталог прецизира да се средства фонда користе за пружање подршке и подстицаја субјектима националног иновационог система.⁶⁹ Поред те основне функције, нови Закон уводи и битну новину у опус послова фонда а то је вођење регистра субјеката националног иновационог система.⁷⁰ Фонд за иновациону делатност и даље остаје главни механизам државне подршке развоју иновација који сада добија нову улогу која се односи на вођење податка тј. евиденције о субјектима националног иновационог система. Од оваквог решења може се очекивати да ће подршка коју фонд пружа бити квалитетнија с обзиром да ће фонд имати податке и евиденцију о националном иновационом систему Републике Србије.

3.2.3 Регистар субјеката националног иновационог система

Још једна кључна област Закона о иновационој делатности која је била уређена и ранијим Законом,⁷¹ а која је у чл. 1 новог Закона посебно наглашена јесте регистар субјеката националног иновационог система. У ранијем Закону регистар је носио назив Регистар иновационе делатности, водило га је министарство задужено за научноистраживачку делатност (у даљем тексту: Министарство) и упис организација у регистар имао је конститутивни карактер.⁷² Практична последица таквог уређења значила је да су раније организације за обављање иновационе делатности као и организације за пружање инфраструктурне подршке иновационој делатности, добијале тај статус тек по добијању решења о упису у регистар иновационе делатности од стране министарства.⁷³

⁶⁶ Чл. 9 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

⁶⁷ Тач. 12, ст. 1, чл. 97 Устава Републике Србије, *Сл. гласник РС*, бр. 98/2006 и 115/2021.

⁶⁸ Joshua Sarnoff, „Government Choices in Innovation Funding (With Reference to Climate Change)“, *Emory Law Journal*, бр. 4, 2013, 1089.

⁶⁹ Чл. 12, ст. 1, тач. 1 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.

⁷⁰ Чл. 10, ст. 1, тач. 6 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021.

⁷¹ Чл. 11 и 12 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

⁷² Вид. чл. 11 и чл. 14 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

⁷³ Чл. 15, ст. 2 и чл. 20 ст. 2 ЗИД, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013.

Нови Закон је пребацио надлежност за вођење регистра са министарства на фонд и прописао његову сврху која је сада вођење бројчане евиденције субјеката националног иновационог система, олакшан приступ финансирању, економским подстицајним мерама, процедурама и поступцима.⁷⁴ Такође, нови Закон наводи и који су то субјекти о којима се воде подаци у регистру: 1) иновативни субјекти; 2) субјекти иновационе инфраструктуре; и 3) пословни анђели.⁷⁵ Појам пословни анђео дефинисан је и у тач. 13, ст. 1, чл. 2 новог Закона тако што је предвиђено да је пословни анђео инвеститор у иновациону делатност који у стартапу улаже финансијска средства. Појам инвеститора у иновациону делатност дефинисан је у чл. 2, ст. 1, тач. 12 новог Закона и према њему то је правно или физичко лице које улаже финансијска средства у иновативне субјекте и/или у субјекте иновационе инфраструктуре. Из наведене законске конструкције извучи се закључак да је пословни анђео правно или физичко лице које улаже искључиво у једну врсту иновативних субјеката, односно статапе. Наведени интересантни назив за лице које инвестира у стартап компаније буквални је превод енглеског термина „*business angel*“ који према теоријској дефиницији представља приватно (физичко) лице које инвестира у високоризичне пројекте.⁷⁶ Сликовит пример који једноставно објашњава појам пословног анђела је шпанска краљица Изабела која је финансирала високоризичан и надасве иновативан пројекат Кристофера Колумба који се касније испоставио као врло профитабилна инвестиција за целу Шпанију.⁷⁷ Надаље, у теорији пословни анђели су дефинисани и као имућни појединци који улажу новац и експертизу у мале предузетничке подухвате где не постоје породичне везе са предузетницима у које се улаже.⁷⁸ Још једна теоријска дефиниција такође наглашава да су пословни анђели приватна (физичка) лица која су стекла богатство и која су спремна да улажу експертизу и новац у нове компаније како би помогли младим предузетницима и остварили профит.⁷⁹ Поређењем дефиниције пословног анђела у новом Закону са теоријским дефиницијама долази се до закључка да је нови Закон погрешно додао и правна лица у дефиницију пословног анђела. *De lege ferenda* појам пословног анђела би требало сузити искључиво на физичка лица.

⁷⁴ Чл. 42, ст. 2 ЗИД, *Сл. власник РС*, бр. 129/2021.

⁷⁵ Чл. 42, ст. 3 ЗИД, *Сл. власник РС*, бр. 129/2021.

⁷⁶ Sofia Avdeitchikova, Hans Landström, Nils Månsson, „What do we mean when we talk about business angels? Some reflections on definitions and sampling“, *An International Journal of Entrepreneurial Finance*, бр. 4, 2008, 372.

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ Stephanie Macht, John Robinson, „Do business angels benefit their investee companies?“, *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, бр. 2, 2009, 188.

⁷⁹ Veland Ramadani, „Business angels: who they really are“, *Strategic Change*, бр. 7-8, 2009, 250.

Поред дефиниције субјеката о којима се воде подаци, занимљиво питање представља и карактер уписа у регистар према новом Закону. Као што је поменуто, ранији Закон предвиђао је конститутивни карактер уписа у регистар. Да ли је то случај и са новим Законом? У чл. 42, ст. 6 новог Закона прописано је да субјекти националног иновационог система нису у обавези да се упишу у регистар, осим субјеката из чл. 24 и 29 тог Закона. Те субјекте сам Закон назива „други иновативни субјекти“ и „други субјекти иновационе инфраструктуре“. Законодавац је даље прописао у ст. 5 истог члана да фонд уз претходну сагласност министарства прописује ближе услове за упис у регистар сваке врсте субјеката националног иновационог система. Законска конструкција којом су предвиђени „други“ субјекти може се тумачити тако да је нови Закон оставио простор фонду да дефинише потпуно нове субјекте позивајући се на чланове 24 и 29 новог Закона, па из тог разлога они морају бити уписани у регистар што ће значити да у том случају упис у регистар има чист конститутивни карактер. Наведени „други“ субјекти представљају, колоквијално речено, „докер“ клаузулу којом Закон оставља простор да се дефинишу нови иновативни субјекти и субјекти иновационе инфраструктуре. Претходне редакције Закона нису остављале такву могућност, већ су прописивале затворени круг субјеката иновационе делатности, што је представљало отежавајућу околност када је у питању динамична област као што је иновациона делатност. Свакако и поред тога што је наглашено да субјекти нису у обавези да се упишу регистар, исправно је закључити да упис било које врсте субјеката националног иновационог система у регистар има конститутивни карактер управо због поменуте сврхе регистра субјеката националног иновационог система.

4. ЗАКЉУЧАК

Нови Закон о иновационој делатности донео је обимне измене али је ипак задржао кључне институте раније важећег Закона. Законодавац је очигледно хтео да надогради и осавремени постојећи иновациони систем Републике Србије, а не да га у потпуности измени што представља континуитет у развоју иновационе делатности.

Највеће и најзначајније измене тичу се некадашњих организација за обављање иновационе делатности које се у новом Закону називају „субјекти националног иновационог система“. Број субјеката је проширен па тако сада уз постојеће развојно-производне, истраживачко-развојне и иновационе центре нови Закон дефинише и стартапе и спинофове. Тиме наведени термини, добро познати у пракси и у економској теорији, први пут добијају место у српском позитивном праву. Такође, измењене су и организације за пружање

инфраструктурне подршке иновационој делатности које у новом Закону носе назив „субјекти иновационе инфраструктуре“. Нови Закон у том делу сада предвиђа две врсте субјеката 1) организације подршке стратапима и 2) научно-технолошке паркове, док је некадашњи центар за трансфер технологије сада дефинисан као иновативни субјекат. Важна новина у новом Закону су и тзв. „други“ иновативни субјекти и „други“ субјекти иновационе инфраструктуре. Увођењем овакве „џокер“ клаузуле оставља се простор за дефинисање нових субјеката националног иновационог система што је значајна новина у односу на раније верзије Закона које нису остављале простора за евентуалне нове субјекте. Последња значајна новина у овој области су и инвеститори у иновациону делатност о којима ће се у будуће водити подаци у регистру субјеката националног иновационог система. Ту је такође први пут у српском позитивном праву дефинисан појам из економске теорије тзв. пословни анђео. Још једна капитална измена коју нови Закон уводи тиче се некадашњег регистра иновационих организација који сада носи назив регистар субјеката националног иновационог система. Надлежност за увођењем регистра сада је прешла са министарства задуженог за научно-страживачку делатност на фонд за иновациону делатност коме је остављена слобода да прописује ближе услове за упис било које врсте субјеката националног иновационог система и тиме сужава широке дефиниције предвиђене новим Законом. Дефинисањем надлежности на такав начин акценат се ставља на већу флексибилност новог Закона која несумњиво представља стимулишући елемент од кога се очекује допринос даљем развоју у овој области.

Имајући све наведено у виду, може се закључити да је општи *ratio legis* новог Закона успостављање и усклађивање националног иновационог система. С обзиром на то да је нови Закон у примени нешто више од годину дана у овом тренутку не може се извући вредносни закључак о позитивно-правним решењима која нови Закон предвиђа. Оно што је несумњиво је тежња српског законодавца да направи искорак када је иновациона делатност у питању, што указује на позитиван приступ овој теми.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

1. Библиографија

- Bengt-Åke Lundvall, „National Innovation Systems – Analytical Concept and Development Tool”, *Industry and Innovation*, бр. 1, 2007;
- Bo Carlsson, Staffan Jacobsson, Magnus Holmén, Annika Rickne, “Innovation system: analytical and methodological issues”, *Research Policy*, бр. 2, 2002;
- Veland Ramadani, “Business angles: who they really are”, *Strategic Change*, бр. 7-8, 2009;

- Ђуро Кутлача, Душица Семенченко, *Национални иновациони систем у Србији: прошлости, садашњости и будућности*, Београд 2015;
- Esben Sloth Andersen, Bengt-Åke Lundvall, „National Innovation Systems and the Dynamics of the Division of Labor“, у: *System of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations* (ed. Charles Edquist), London 1997;
- Isabel Díez-Vial, Angeles Montoro-Sanchez, „From incubation to maturity inside parks: The evolution of local knowledge networks“, *International Journal of Technology Management*, бр. 1-3, 2017;
- Isabel Díez-Vial, Marta Fernandez-Olmos, „Knowledge spillovers in science and technology parks: how can firms benefit most?“, *The Journal of Technology Transfer*, бр. 40, 2015;
- Javier Nieto Cubero, Saheed Adebayo Gbadegeshin, Carolina Consolación Segura, „Commercialization Process of Disruptive Innovations in Corporate Ventures and Spinoff Companies: A Comparison“, *Advances in Science, Technology and Engineering Systems Journal*, бр. 2, 2020;
- Jonathan Avidor, “Building an Innovation Economy: Public Policy Lessons from Israel”, *Northwestern Law & Economics Research Paper Series Journal*, бр. 11-18, 2011;
- Joshua Sarnoff, „Government Choices in Innovation Funding (With Reference to Climate Change)“, *Emory Law Journal*, бр. 4, 2013;
- Johanes Meuer, Christian Rupiotta, Uschi Backes-Gellner, “Layers of co-existing innovation system”, *Research Policy*, бр. 4, 2015;
- Markus Balzat, “The Theoretical Basis and the Empirical Treatment of National Innovation Systems”, *Volkswirtschaftliche Diskussionsreihe*, бр. 232, 2002;
- Милош Прица, „Јединство правног поретка као уставно начело и законско уређивање правног поретка – уједно излагање о унутрашњем правном систему“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 78, 2018;
- Мирко Васиљевић, Татјана Јевремовић Петровић, Јелена Лепетић, *Право привредних груписава*, Београд 2020;
- Радмила Васић, „Правна држава и владавина закона: циља правна наука поручује номотехници“ у: *Номотехника и правничко расуђивање*, (ур. Радмила Васић), Београд 2018;
- Sofia Avdeitchikova, Hans Landström, Nils Månsson, „What do we mean when we talk about business angels? Some reflections on definitions and sampling“, *An International Journal of Entrepreneurial Finance*, бр. 4, 2008;
- Stephanie Macht, John Robinson, “Do business angels benefit their investee companies?”, *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, бр. 2, 2009;
- Teresa Hogan, Quan Zhou, „Chapter 2 Defining University Spin-Offs“, у: *New Technology-Based Firms in the New Millennium* (eds. Ray Oakey, Aard Groen, Gary Cook, Peter Van Der Sijde), Bingley 2010;
- Friedrich List, *The National System of Political Economy* (прев. Sampson Lloyd), London 1909;
- Charles Edquist, „Systems of Innovation Approaches – Their Emergence and Characteristics“, у: *System of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations*, (ed. Charles Edquist), London 1997;

- Charles Edquist, Björn Johnson, “*Institutions and Organizations in System of Innovation*”, у: *System of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations* (ed. Charles Edquist), London 1997;
- Charles Edquist, Leif Hommen, „*Comparing national systems of innovation in Asia and Europe: theory and comparative framework*”, у: *Small Country Innovation Systems: Globalization, Change and Policy in Asia and Europe*, (eds. Charles Edquist, Lief Hommen), Cheltenham 2008;
- Charles Edquist, Cristina Chaminade, „Industrial policy from a systems-of-innovation perspective“, *European Investment Bank Papers*, бр. 1-2, 2006;
- Chris Freeman, “The ‘National System of Innovation’ in Historical Perspective.”, *Cambridge Journal of Economics*, бр. 1, 1995;

2. Правни извори

- Закон о иновационој делатности, *Сл. гласник РС*, бр. 129/2021;
- Закон о иновационој делатности, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013;
- Закон о иновационој делатности, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005 и 18/2010;
- Закон о иновационој делатности, *Сл. гласник РС*, бр. 110/2005;
- Закон о контроли државне помоћи, *Сл. гласник РС*, бр. 51/2009;
- Закон о министарствима, *Сл. гласник РС*, бр. 65/2008 и 36/2009 – др. закон;
- Закон о науци и истраживањима, *Сл. гласник РС*, бр. 49/2019-3;
- Закон о привредним друштвима, *Сл. гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021;
- Јединствена методолошка правила за израду прописа, *Сл. гласник РС*, бр. 21/2010;
- Одлука Уставног суда бр. ПУз-231/2009 од 22. јула 2010. године *Службени гласник РС*, бр. 89/10;
- Уредба о правилима за доделу државне помоћи, *Сл. гласник РС*, бр. 13/2010;
- Устав Републике Србије, *Сл. гласник РС*, бр. 98/2006 и 115/2021.

3. Остали извори

- Образложење предлога Закона о иновационој делатности, 2021, 1, доступно на: <https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2021/11/2-Obrazlozenje-Nacrta-za-kona-o-inovacionoj-delatnosti.pdf>;
- OECD/Eurostat Oslo Manual: *Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition, The Measurement of Scientific and Technological Activities, Paris 2005*, 47. доступно на: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/oslo>;

Dušan D. Nikolić
University of Belgrade
Institute of Physics
dnikolic@ipb.ac.rs
ORCID ID: 0009-0008-5214-7385

Legal Framework of Innovation Activity in the Republic of Serbia

Abstract: *Innovations and innovation activity are regulated in the Republic of Serbia by the Law on Innovation Activity, which was fundamentally reformed in 2022 after almost 11 years. For the first time, the terms startup, spinoff, business angel, and other important ones, well-known in the business environment, were introduced into Serbian law. The main goal of the Law on Innovation Activities is to create a national innovation system of the Republic of Serbia and to support the development of innovations. In order to better understand the new legal solutions, it is necessary to answer the questions concerning the broader context: “What is innovation, and what is innovation activity?” The author starts from the broadest theoretical analysis of the basic concepts of innovative activity, then analyzes the Law on Innovation Activity as a whole, and finally provides an overview of the novelties introduced by the adoption of the new Law. The ultimate goal of the analysis is to find the ratio legis of the reformed Law on Innovation Activities.*

Keywords: *innovation; innovation activity; law on innovation activity; startup; spinoff; science and technology park; national innovation system.*

Датум пријема рада: 15.06.2023.

Датум достављања коначне верзије рада: 24.07.2023.

Датум прихватања рада: 05.09.2023.